

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มะขงชิดเป็นพืชตระกูลเดียวกับมะปราง โดยมะปรางจะมีรสหวานจัดกับเปรี้ยวจัด ส่วนมะขงชิดจะมีรสหวานอมเปรี้ยว ซึ่งเป็นที่นิยมของตลาดในต่างประเทศมากกว่ามะปราง มีลักษณะเด่นเฉพาะตัวเป็นผลไม้ที่หายากมีผลผลิตออกสู่ตลาดในขณะที่ผลไม้อื่นมีน้อย ผลมีรูปทรงและผิวสีที่สวยงาม จึงเป็นแรงดึงดูดใจแก่ผู้ที่พบเห็นเป็นอย่างมาก ไม่น่าแปลกใจเลยที่มะขงชิดจะเป็นผลไม้ที่คนซื้อไม่ได้กิน คนกินไม่ได้ซื้อ โดยมากจะนิยมซื้อไปเป็นของฝากผู้ใหญ่หรือญาติที่เคารพรัก และนับถือ มะขงชิดเป็นผลไม้ที่สำคัญหากได้ผลผลิตมะขงชิดที่มีรสชาติหวาน และผลใหญ่ เมล็ดเล็ก ย่อมเป็นที่ต้องการของตลาดในประเทศ และต่างประเทศ มะขงชิดถือเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญอีกชนิดหนึ่งที่เกษตรกรนิยมปลูกเป็นการค้า โดยผลผลิต จะออกสู่ตลาดตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์จนถึงมีนาคม ในประเทศไทยพบว่ามีพื้นที่ปลูกมะปรางหวานประมาณ 5,357 ไร่ ผลผลิต 692,495 กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย 535 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายเฉลี่ยที่ 66.14 บาทต่อกิโลกรัม (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2556) สำหรับมะขงชิดมีพื้นที่ปลูกประมาณ 20,201 ไร่ ผลผลิต 2,726,660 กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย 348 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายเฉลี่ยที่ 87.34 บาทต่อกิโลกรัม (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2556) แหล่งปลูกมะขงชิดที่สำคัญได้แก่ นครนายก อ่างทอง ปราจีนบุรี นครสวรรค์ พิจิตร สุโขทัย อุตรดิตถ์ นครราชสีมา ชัยนาท กำแพงเพชร ลำพูน สิงห์บุรี เพชรบุรีและ ระนอง เป็นต้น

จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีการปลูกมะขงชิด โดยเฉพาะอำเภอเมือง และอำเภอลับแล ซึ่งมีพื้นที่ปลูกมะขงชิดมากกว่า 1,500 ไร่ สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้การผลิตไม่ผลมีต้นทุนสูงคือ ทรงพุ่มที่มีขนาดใหญ่สูง ทำให้เสียค่าใช้จ่ายในด้านแรงงานเพื่อการเก็บเกี่ยว นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อการจัดการด้านอื่นๆ เช่น การฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดโรคและแมลงมีประสิทธิภาพลดลง และยังทำให้ไม่สามารถใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การตัดช่อผลเพื่อเพิ่มขนาดผล การห่อผลเพื่อให้ได้ผลผิวสวย การให้ปุ๋ยสำหรับไม้ผลในดินทุกชนิดของไทยยังไม่ใช่หลักวิชาการมากเท่าที่ควรและยังมีการจัดการที่ไม่ถูกต้อง (ทวีป หลวงแก้ว, 2558) ซึ่งนอกจากจะทำให้เกษตรกรสูญเสียเงินซื้อปุ๋ยและสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชแล้ว ยังมีผลเสียต่อสุขภาพและการให้ผลผลิต

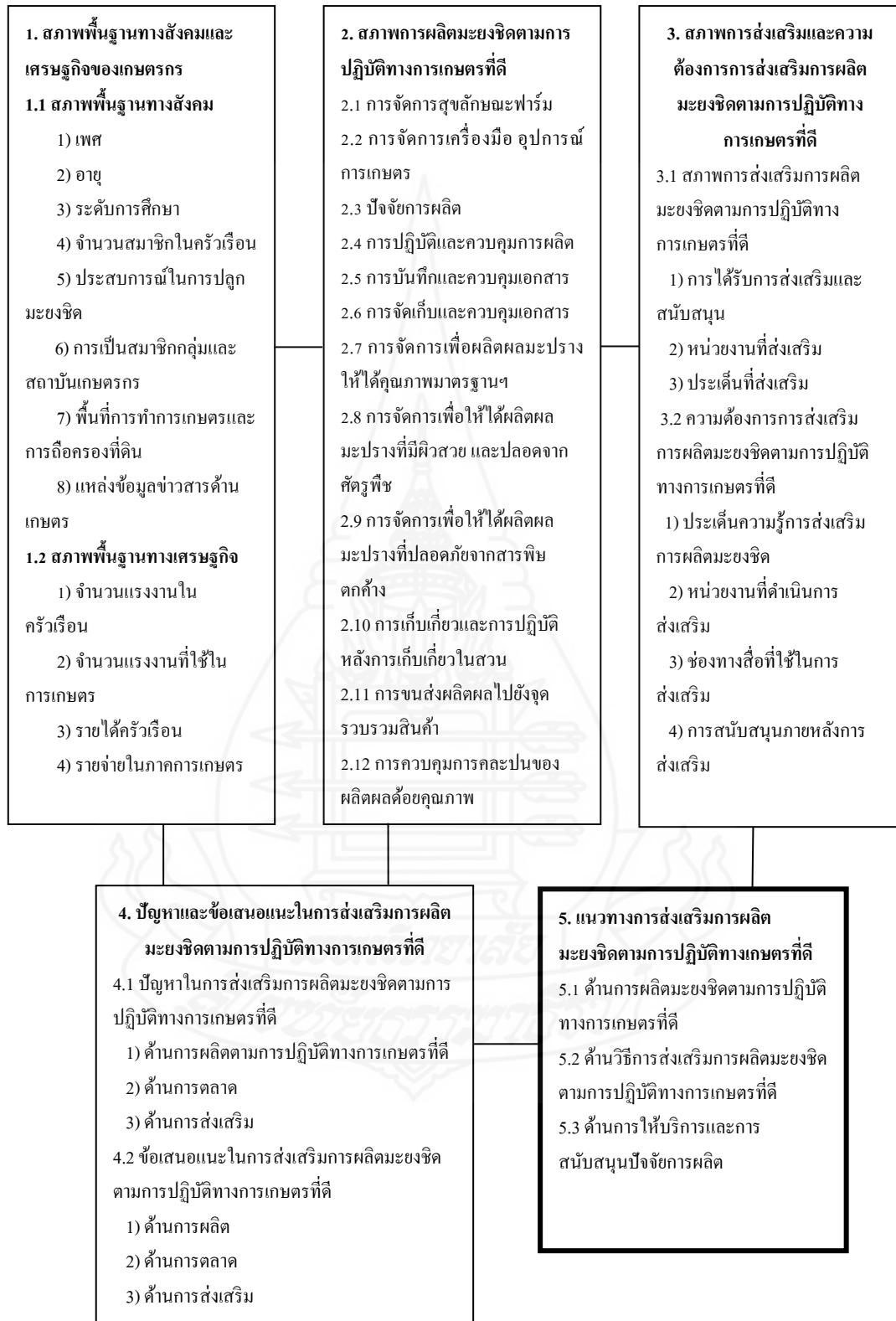
ของพืช รวมถึงมีผลกระทบต่อคุณสมบัติของดินด้วย กอปรกับในปัจจุบันเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิดในจังหวัดอุดรดิตถ์เริ่มมีการขยายพื้นที่ปลูกกันมากขึ้น จึงประสบปัญหาการระบาดของแมลงศัตรูในระยะต่างๆ เข้าทำลาย เช่น ระยะแตกใบอ่อนและออกดอก มักพบการเข้าทำลายของเพลี้ยไฟดูดกินน้ำเลี้ยง เป็นต้น ในปี 2560 จังหวัดอุดรดิตถ์จึงมีนโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพร้อมทั้งยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร โดยมอบหมายให้สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรดิตถ์จัดอบรมโครงการส่งเสริมและพัฒนาผลผลิตการเกษตรแบบบูรณาการและการเกษตรที่มีผลตอบแทนสูง กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาการผลิตไม้ผลคุณภาพดี กิจกรรมย่อย อบรมเกษตรกรให้มีความรู้เรื่องการผลิตพืชตามระบบ GAP (สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรดิตถ์, 2560, น.3) เพื่อเป็นแนวทางให้เกษตรกรศึกษาและปฏิบัติในเรื่อง หลักการปฏิบัติการผลิตตามข้อกำหนดระบบการจัดการคุณภาพ GAP มะขงชิด

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติในการผลิตมะขงชิดตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิด ตลอดจนศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิด ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดให้มีความเหมาะสมสำหรับเกษตรกร นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิดอย่างถูกต้องและตรงกับความต้องการต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิด
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตและการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
- 2.5 เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ คือ เกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิดในพื้นที่ 3 ตำบลของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้แก่ ตำบลน่านกกก ตำบลแม่พูล ตำบลฝายหลวง ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอลับแลปีการผลิต 2559/60 จำนวน 314 คน

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การครั้งนี้ ศึกษาเนื้อหาในด้านต่างๆ ดังนี้ สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ เกษตร สภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตและส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และแนวทางในการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4.3 ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิด ตั้งแต่เดือน เมษายน 2561 ถึงเดือน มิถุนายน 2561

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิดในปีการผลิต 2559/60 ในพื้นที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้แก่ ตำบลน่านกกก ตำบลแม่พูล ตำบลฝายหลวง

5.2 สภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง การปฏิบัติทางการผลิตตั้งแต่ การจัดการสุขลักษณะฟาร์ม การจัดการเครื่องมือ อุปกรณ์การเกษตร ปัจจัยการผลิต การปฏิบัติและการควบคุมการผลิต การบันทึกและควบคุมเอกสาร การจัดเก็บและควบคุมเอกสาร การจัดการเพื่อผลิตผลมะพร้าวให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน เป็นพึงพอใจของคู่ค้าและผู้บริโภค การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะพร้าวที่มีผิวสวย และปลอดจากศัตรูพืช การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะพร้าวที่ปลอดจากสารพิษตกค้าง การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในสวน การขนส่งผลิตผลไปยังจุดรวบรวมสินค้า การควบคุมการคละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพ

5.3 สภาพการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน และการส่งเสริมการเกษตรในการผลิตมะขงชิดประกอบด้วยการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน หน่วยงานที่ส่งเสริม และประเด็นที่ส่งเสริม

5.4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง สิ่งที่เกษตรกรต้องการในการผลิตมะขงชิด ในด้านประเด็นความรู้การส่งเสริมการผลิตมะขงชิด หน่วยงานที่ดำเนินงานส่งเสริม ช่องทางสื่อที่ใช้ในการส่งเสริม การสนับสนุนภายหลังการส่งเสริม

5.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการตลาด ด้านการส่งเสริม

5.6 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง ความคิดเห็นของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประกอบด้วย 3 แนวทางได้แก่ ด้านการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และด้านการให้บริการและการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ข้อมูลจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น

6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปประกอบการตัดสินใจกำหนดแผนการส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางในการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร